

Högskolan i Gävle

Bedömgargruppens utlåtanden om kvalitet
gällande kandidatexamen i socialt arbete
med inriktning internationellt socialt arbete

Marja-Leena Kristofferzon

Tomas Källquist

Gloria Macassa

Niklas Frisegård

Gävle den 22 juni 2022

1. Inledning

Denna rapport är produkten av en kvalitetsgranskning av Högskolan i Gävles kandidatexamen i socialt arbete med inriktning internationellt socialt arbete. Arbetet är utfört i enlighet med högskolan i Gävles "Rutin för kvalitetsutveckling genom kollegial granskning" (HIG-STYR 2019/149, rev 2022)

Kvalitetsgranskningen har utförts huvudsakligen under våren 2022. Bedömaregruppen har bestått av tre ordinarie ledamöter (Marja-Leena Kristofferzon, Tomas Källquist och Gloria Macassa), en studentrepresentant (Niklas Frisegård) och en extern granskare som främst läst examensarbeten (Kari Jess). Som grund för arbetet har bedömaregruppen tagit del av självvärderingar från arbetsgruppen för den kollegiala granskningen. Dessa självvärderingar har lästs individuellt av bedömaregruppens medlemmar och utgjort underlag för fyra "kalibreringsmöten" om ca tre timmar där material och riktlinjer för bedömning diskuterats. Dessa möten har sedan satt agendan för diskussioner mellan bedömaregrupp och arbetsgrupp under tre så kallade dialogmöten och ett slutmöte om tre timmar vardera.

I enlighet med rutinen för kvalitetsutveckling genom kollegial granskning fokuserar denna rapport på tre så kallade strävansmål gällande kvalitet som är måluppfyllelse, forskningsanknytning och tillämpbarhet. Uppgiften är att ge utlåtanden gällande kvalitet och att ge idéer och förslag kring hur kvalitén kan höjas.

Det är också värt att påminna om att bedömningarna och förslagen vilar på bedömaregruppens erfarenheter, argument och omdöme. De ska inte tolkas som några exakta sanningar.

En reflektion från arbetet är att rutinen för kollegial granskning ger en struktur och vägledning men att det ibland innebär att fokus mer hamnar på att framställa underlag än att få ett konstruktivt arbete med kvalitetsutveckling. Bedömaregruppen kan i anslutning till t ex Jenkins och Healys modell och de underlag som tagits fram gällande lärandemål som fokuserar generiska förmågor och dess examinationsformer samt examinationer som innehåller autentiska moment inte se någon påtaglig analys riktad mot kvalitetsutveckling.

En annan reflektion är att läsning och bedömning av examensarbeten uppfattas vara central för kvalitetsbedömningar och diskussioner. Hela bedömaregruppen har valt att läsa examensarbetena som valts ut för bedömning och de utgör ett centralt underlag i anslutning till bedömningen av alla strävansmål.

2. Måluppfyllelse

Bedömaregruppen uppfattar det som att det finns goda förutsättningar för en väl fungerande kandidatutbildning i socialt arbete. Bedömningen är att det på det stora hela finns en god ämnesmässig och vetenskaplig kompetens i lärarlaget. Uppfattningen är också att det finns en engagerad personal och ett starkt driv för att genomföra ett väl fungerande program. Självvärderingen avspeglar en god förmåga att reflektera över styrkor och svagheter gällande programmet och en vilja att koppla dessa till kvalitetsdrivande utvecklingsarbete.

Programmet uppfattas präglas av att vara tämligen nyutvecklat och inne i en process där erfarenheter från tidigare år ska tas tillvara och programmet konsolideras och utvecklas. Programmet utvecklades tämligen snabbt som svar på ett yttre tryck (nedläggning av ett program) och har haft att hantera särskilda utmaningar p g a Covid. Det är på så vis naturligt att det finns ett behov av att mer systematiskt tänka igenom programmets långsiktiga utveckling och roll och utifrån detta verka för att stärka programmets innehåll.

På det stora hela uppfattas ändå programmet ha en tydlig struktur och olika examensmål hanteras på ett genomtänkt vis ut i olika delkurser och olika lärandemål. Användningen av aktiva verb i anslutning till lärandemål upplevs oftast vara rimlig och genomtänkt. Bedömargruppen uppfattar det som att det finns vissa ställningstaganden att göra gällande hur till exempel inriktningen mot internationellt socialt arbete och balansen mellan teori och tillämpning ska påverka programmets ämnesmässiga bredd och djup. Helheten bedöms dock vara rimlig.

Läsningen av examensarbete visar på stor spridning i kvalitet mellan olika arbeten. Det tycks vara så att starka studenter får förutsättningar att på ett bra vis leva upp till examenskrav. Samtidigt uppfattas lägsta nivån att vara allt för låg. I underlaget finns arbeten med svag teoretisk förankring, ytlig metod, svag analys och tämligen okritiskt förhållningssätt.

Bedömargruppens helhetsintryck gällande programmets måluppfyllelse är att det finns en god grund men också ett utvecklingsbehov. Utifrån de riktlinjer som finns kring examensarbetet och det urval av examensarbeten som bedömargruppen tagit del av är bedömningen att måluppfyllelse kring främst kunskap om områdets vetenskapliga grund och tillämpliga metoder samt förmåga att på teoretisk grund identifiera frågor och kritiskt granska data/information skulle kunna utvecklas mer inom programmet. Bedömargruppen menar att bryggorna mellan teori och praktik skulle kunna bli mer utvecklade.

Bedömargruppen bedömer kvalitén i måluppfyllelsen som tillräcklig.

Bedömargruppen vill som input till arbete med kvalitetsutveckling av programmet lyfta nedanstående kvalitetshöjande insatser som uppfattas kunna bidra till utveckling.

I och kring programmet socialt arbete med inriktning internationellt socialt arbete finns stor frihet att forma sin egen identitet och sina egna särdrag. Det finns möjligheter att, kontra övriga utbildningar i socialt arbete, göra mer egna ställningstaganden gällande programmets ämnesmässiga bredd och djup, dess innehåll och form. I detta finns både möjligheter och utmaningar. I utmaningarna ligger att bli tydlig i programmets roll och de fördelar programmet ska ha i relation till andra utbildningar inom området. Idag uppfattar bedömargruppen det som att programmet för mycket saknar en egen tydlig identitet i relation till vad det ska innebära att vara ett internationellt kandidatprogram, hur skiljelinjer ska formas mot socionomprogrammet och vad den internationella inriktningen i praktiken ska stå för. Som tidigare diskuterats så är det naturligt att programmet befinner sig i en fas där erfarenheter ska användas för att utveckla programmet. Bedömargruppen är av åsikten att det är viktigt att detta arbete startar i en diskussion om vad som ska utgöra programmets identitet och särdrag. Grundläggande ställningstaganden som det sedan är möjligt att luta sig mot när val ska göras och motiveras gällande programmets mer konkreta innehåll och form.

I det mer konkreta utvecklingsarbetet finns möjligheter att mer synliggöra progressionen i programmet genom att se över användning av aktiva verb i målformuleringar. Bedömargruppen ser progressionen i programmet men är av åsikten att den mer tydligt kan avspeglar sig in i målformuleringar.

Bedömargruppen uppfattar utifrån läsningen av examensarbeten att det är viktigt att tämligen snabbt se över kursinnehåll, examinationsformer och inte minst kravställningar för att uppnå ett godkänt betyg i programmets kurser. Detta för att starkare förbereda studenterna inför examensarbetet och dess krav. I underlaget av examensarbeten finns nu arbeten som bedömargruppen uppfattar vara tveksamma vad gäller om vissa studenter uppvisar tillräcklig måluppfyllelse kring examensmål. Främst rör detta kunskaper och färdigheter relaterade till att kunna formulera teoretiska problem och teoretiska bidrag samt att mer förstå nyttan med teori och

att ha färdigheten att i anslutning till datagenerering och analys vara mer teoribaserad. Det tycks också vara tonvikt på kvalitativ metod som dock sedan granskas utifrån kvantitativa kvalitetskriterier. Det verkar finnas tankar inom lärarlaget om att mer strukturerat arbeta med en så kallad metodstrimma i programmet. Bedömargruppen är av uppfattningen att det skulle vara kvalitetsdrivande. Kortsiktigt kan också ett arbete med att stärka och tydliggöra kravställningar i och kring examensarbetet vara betydelsefullt för att säkra måluppfyllelse hos alla studenter. Bedömargruppen noterar att det finns ett pågående utvecklingsarbete kring handledningsformer med mer gruppbaserat handledande i fokus och uppmuntrar till fortsatt utveckling inom detta område.

Bedömargruppen uppfattar programmet som krävande när det kommer till personalens kompetens. Det grundar sig till exempel i att programmet utöver de vanliga kraven gällande ämne, pedagogik etcetera bedrivs på ett språk som för de flesta utgör andraspråk och har att hantera en multikulturell studentgrupp med olika studiebakgrunder. Bedömargruppen noterar att programmet trots detta har en lägre andel lektorer bland sin personal jämfört med andra utbildningar i socialt arbete. Mot denna bakgrund tror bedömargruppen att en utveckling av programmet behöver betänka långsiktig kompetensförsörjnings. Finns tillräcklig bredd och återväxt i lärarlaget? Finns förutsättningar för att långsiktigt upprätthålla en utbildning med starka bryggor mellan teori och praktik?

3 Forskningsanknytning

Bedömargruppen uppfattar det som att det finns goda förutsättningar för en forskningsanknuten utbildning. Bedömningen är att det i huvudsak finns en god ämnesmässig och vetenskaplig kompetens i lärarlaget. Uppfattningen är också att det finns en fungerande forskningsmiljö med aktiva forskare. Det tycks också finnas lärarlag som kommunicerar kring forskning och dess roll i utbildningen. Stor del av kurslitteraturen är också forskningsanknuten.

Bedömargruppen ska utifrån sex bedömningskriterier placera in utbildningsprogrammet i en kvalitetstrappa. Dessa är;

- a. Utbildningens litteratur och det som förmedlas till studenterna vilar på vetenskaplig grund och/eller beprövad erfarenhet
- b. Undervisande lärare är forskarutbildad
- c. Utbildningen svarar mot de fyra olika perspektiven på forskningsanknytning som återfinns i Jenkins och Healeys modell
- d. Studenterna ägnar sig åt forskningsliknande aktiviteter
- e. Undervisande lärare förmedlar aktuella forskningsresultat till studenterna
- f. Studenterna är aktiva i pågående forskningsprojekt

Bedömargruppen ser det som att programmet uppfyller fyra av sex kriterier och därför i enlighet med trappan ska bedömas ha hög kvalitet. De punkter där vi främst ser möjligheter till utveckling är punkt c och f. Ur underlaget gör vi bedömningen att dessa punkter inte kan anses vara tillräckligt uppfyllda.

Bedömargruppens uppfattning är att den examen som ges inom detta program, i relation till socionomprogrammet, indikerar en större tonvikt på att vara ett vetenskapligt/teoretiskt program. Även om socialt arbete som ämne, med sin karaktär mot att verka för t ex social förändring och problemlösning i mänskliga relationer, har en stark förankring i praktik så är bedömargruppens uppfattning att programmet bör uppfattas vara teoribaserat. Skiljelinjen och relationen till det yrkesbaserade socionomprogrammet bör vara så tydlig som möjligt. Ur detta följer att forskningsanknytning behöver vara tydlig och bygga på en egen identitet för programmet.

Bedömggruppen ser möjligheter att mer tydligt ta ställning till innebörden av programmets inriktning mot internationellt socialt arbete. Vad ska denna profil och inriktning innebära för programmets innehåll och fördjupning? Bedömggruppen uppfattar mot bakgrund av kursinnehåll och examensarbetenas inriktning att det finns möjligheter att mer påtagligt profilera programmet mot en internationell inriktning. Bedömningen är att en sådan profilering skulle göra det möjligt att mer styra studenterna mot de forskarfrågor, metoder mm som är aktuella inom avdelningens forskning. Något som skulle öppna upp för att mer påtagligt koppla utbildningen mot pågående forskning och öka möjligheterna att arbeta med punkt f i kvalitetstrappan ovan.

Ur underlagen gällande Jenkins, A., & Healey, M. modell för länkning mellan undervisning och forskning framkom att kollegiet kring programmet uppfattade modellen som svår att använda för att diskutera forskningsanknytning. Det må så vara att modellen kan uppfattas vara oklart beskriven men bedömggruppens åsikt är att svårigheterna också talar för att det finns anledning att mer kollegialt och systematiskt arbeta med att tilldela olika kurser olika roller i arbetet med att ge hela utbildningen en stark forskningsanknytning. Något som i sin tur skulle kunna bidra till att inom programmet få en balans mellan ämnesinnehåll och forskningsinriktade aktiviteter.

Utifrån urvalet av examensarbeten och bedömggruppens läsning av dessa tycks det finnas ett behov av att i anslutning till arbetet med att utveckla forskningsanknytning i utbildningen speciellt uppmärksamma vissa områden som upplevs svaga i examensarbetena. Här är sammanställningen som är gjord av den externa granskaren betydelsefull. Bedömggruppen delar de synpunkter som fördes fram av den externa granskaren om styrkor och svagheter i examensarbetena.

Bedömggruppen vill ur sammanställningen främst lyfta fram behovet av att arbeta med förståelsen för teoriers roll i forskande verksamhet och hur teorier kan användas för att lyfta och fördjupa examensarbetenas resultatdiskussion. Det rör vidare t ex former för att formulera vetenskapliga problem, göra vetenskaplig analys och ökad förmåga att kritiskt granska använd metod i relation till olika metodtraditioner. Ett exempel på ett konkret områden att förbättra är den etiska granskningen i och kring examensarbetena. Ett annat är djupet i de reflektioner som görs i arbetena gällande den egna metoden och de egna resultaten. Det kritiska förhållningsättet kan på så vis stärkas. Ett tredje är kongruens och tydlighet i riktlinjer och dokument gällande examensarbetenas struktur, upplägg och innehåll.

4 Tillämpbarhet

Det finns goda förutsättningar för att programmet ska kunna uppnå god kvalitet vad gäller tillämpbarhet, till exempel är lärounderlaget gott och ämnet väl förankrat i praktisk verksamhet. Bedömggruppen ska utifrån sex bedömningskriterier placera in utbildningsprogrammet i en kvalitetstrappa. Dessa är:

- a. Undervisande lärare, ordinarie eller gästlärare, har professionskompetens som berikar utbildningens tillämpbarhet
- b. Utbildningen utformas och anpassas som respons på extern part eller omgivande samhälle
- c. Efter avslutad utbildning har studenterna fått generiska förmågor som kommer till nytta i yrkesliv eller annan tillämpning efter studierna
- d. Efter avslutad utbildning har studenterna fått yrkesspecifika förmågor som kommer till nytta i yrkesliv efter studierna
- e. Studenterna har hög anställningsbarhet, goda möjligheter till fortsatta studier eller liknande efter avslutad utbildning
- f. Utbildningen är integrerad med verksamheter utanför lärosätet genom verksamhetsförlagd utbildning eller på andra sätt

Bedömargruppen uppfattar det som svårt att tillämpa flertalet av kriterierna då de inte är av arten ja eller nej utan det handlar mer om i vilken grad eller i vilken utsträckning ett kriterium uppfylls. Det är inte heller helt klart vad som ska ses som det omgivande samhället (nationellt/internationellt) eller vilket yrkesliv som bedömningen ska utgå från. Det gör att det är svårt att göra en entydig bedömning. Bedömargruppen uppfattar det som tre till fyra kriterier tillfredsställs och att programmet därför i enlighet med trappan ska bedömas ha tillräckligt hög kvalitet. Bedömning är att alla kriterier uppfylls åtminstone på ett grundläggande vis.

Bedömargruppen är av åsikten att det tidigare diskuterade behovet av en tydligare identitet för programmet och en ökad profilering också är nyckeln för att uppnå högre måluppfyllelse kring tillämpbarhet. Kandidatprogrammet är inte på samma vis som t ex socionomprogrammet en generell yrkesutbildning med nationella riktlinjer utan här behövs egna ställningstagande kring yrkesroller och förmågor.

De underlag som tagits fram gällande lärandemål som fokuserar generiska förmågor och dess examinationsformer samt examinationer som innehåller autentiska moment indikerar också att kvalitén på programmet skulle kunna utvecklas genom mer gemensamma förhållningssätt på vad som ses som generiskt och autentiskt och klarare idéer kring hur de arbetas in i lärandemål/examination.

Bedömargruppen ser också utvecklingsmöjligheter vad gäller att få studenter och externa representanter mer aktiva i diskussioner om innehåll och utveckling av programmet. Något som skulle kunna ge input till diskussioner om hur programmet mer tydligt skulle kunna tillgodose behov hos arbetsgivare och studenter. Bedömargruppen har fått uppfattningen att utbildningsrådet idag mest fokuserar socionomprogrammet och att de mer riktade frågeställningarna för kandidatprogrammet får lite utrymme. Mer riktade utbildningsråd och mer alumni verksamhet skulle här kunna bidra.

I denna rapport är det en uppdelning mellan olika strävansmål vilket gör att måluppfyllelse, forskningsanknytning och tillämpbarhet hanteras i olika delar. Bedömargruppen är av åsikten att denna uppdelning inte bara är positiv och kan gällande kandidatprogrammet leda till en olycklig uppdelning. En central kommentar från bedömargruppen gällande kvalitetsutveckling är att programmet behöver hitta sin form som ett teoretiskt program utan att försvaga de krav som finns i ämnesområdet om praktiska utgångspunkter. Genomtänkta kopplingar mellan teori/forskningsanknytning och praktik/tillämpning är på så vis betydelsefulla för hög kvalitet.